

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק שמיני: תהפוכות שמח ביסורין

אמנם כן, למרות כל הסבל אותו חווה רבינו, שהגיע מאנשים קרובים אליו; לא נגרע דבר משמחתו התמידית. הוא קיים בעצמו מה שכתב בספרו חפץ ה':

"מדרכי האהבה השלמה בהאדון ברוך הוא, שישמח [-ביסורין] ויאמר די לי שנעשה רצונו יתברך בי, וקיים בי האדון מאמרו. ונתרצה ב"ה בהיות הדבר כן".

"השומעין חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכותב אומר כצאת השמש בגבורתו. הכוונה היא, הגם שישמעו חירוף וגידוף בהם ואפילו הכי אינן משיבים, פירוש לומר למה תאמר לי כדבר הזה, מה שאמרי לך, הגם שאינו משיבו בחירוף גם הוא, אלא אומרו למה תדבר כדברים האלה, ולא ישיבו כלל".

"אני יוסף אחיכם"

הוא גם לא נטר להם טינה. מה נאוו לרבינו הדברים אותם כתב בפירושו לפסוק "אני יוסף אחיכם".

"אני יוסף אחיכם וגו'. טעם שחזר פעם ב' אני יוסף, לצד שראה שלא ענוהו חשש לב' דברים. האחד שפחדו ממנו ולא יכלו להשיב כבושת גנב כי ימצא, והב' שלא האמינוהו שהוא יוסף, לזה אמר כנגד צד היראה שאתם יראים ונבהלתם לא תחושו לדבר כי אני יוסף אחיכם פירוש מתנהג עמכם במדת האחוה וכאלו לא היה הדבר ההוא, גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני..."

אמרו צדיקים, כי וודאי וברור הדבר שגם לרבינו היתה מידה גבוהה זו, כי לולא זאת לא היה יכול לומר פירוש זה.

התקוממויות ומלחמות אחים

והי אחרי הבצרות שבין שנת תפ"א לתפ"ד, כאשר מכל הקהילות המפוארות במרוקו נותרו שרידים עמוסי תלאות עשרות השנים, מוכים וחבולים, שבורים ורצוצים, עניים ואביונים שציפו להפוגה כלשהי בצרותיהם הנוראות - התרגשה ובאה עליהם שוב צרה קשה וממושכת.

בשנת תפ"ז נפל מלכה העריץ של מרוקו, מולאי איסמעאיל, למשכב אשר ממנו לא קם. מחלתו של המלך האכזר שעד עתה החזיק את מרוקו כולה באגרוף ברזל, ובעטיה התרופפה עתה אחיזתו במוסרות השלטון, הביאה עמה גל של התקוממויות מצידם של שבטים שונים, שציפו מזה שנים לפרוק את עולו של מולאי איסמעאיל הנורא, ולזכות לקצת חופש ועצמאות.

פניני אור החיים

שכר על כל צעד

'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך'.

לכאורה, לאחר שאמר הקב"ה לאברהם לצאת 'מארצך', הרי ממילא הוא יוצא גם ממולדתו ומבית אביו. לשם מה מפרט הכתוב את כל שלושת המקומות?

אומר האור החיים הקדוש, צער הפרידה אינו שווה בכל מקום. קל יותר לעזוב את הארץ, קשה יותר להיפרד מן המולדת, והקשה מכולם הוא לעזוב את בית האב.

לכן סידר הקב"ה את הציווי מן הקל אל הכבד: **מארצך. ממולדתך. ומבית אביך.**

מדוע? כדי ליתן לאברהם שכר על כל פרט ופרט. אילו היה הקב"ה אומר לו תחילה 'מבית אביך', וכבר היה מקבל עליו את הצער הגדול, לא היה מקום לצוותו אחר כך על הצער הקטן.

כך מצאנו גם בעקדת יצחק: 'את בן, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק' - שלב אחר שלב, כדי להרבות שכר.

הקב"ה חפץ להטיב לאוהביו, ונותן להם שכר על כל צעד וצעד!

הברכה מקדימה לבוא

'ואברכה מברכך ומקללך ואאור'.

שואל האור החיים הקדוש, מדוע בברכה נאמר תחילה 'ואברכה' ואחר כך 'מברכך', ואילו בקללה נאמר תחילה 'מקללך' ורק אחר כך 'אאור'?

אומר הקב"ה לאברהם: מי שעתיד לברך אותך, אני מקדים ומברך אותו עוד קודם שיברך. אבל מי שיבקש לקלל אותך, אני מקללו קודם מעשהו; רק לאחר שיקלל - אאור אותו.

ולמה ההבדל?

העונש למקלל נועד גם לשמור על כבודו של אברהם. לכן צריך שכולם יראו שהקללה באה עליו מפני שזלזל באברהם. אילו היה נענש קודם שקילל, לא היו יודעים מה גרם למפלאתו, ולא היו נוהרים.

ובדרך נוספת אומר האור החיים הקדוש: הקב"ה מקדים לברך את המברך, כדי שכאשר יוציא את ברכתו מפיו כבר יהיה הוא עצמו מבורך מאת ה', ואז

ברכתו לאברהם חשובה ומתקיימת יותר.

מידה טובה ממחרת לבוא: עוד בטרם בירך - כבר בירך אותו השם!

כל הארץ במבט אחד

'שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם, צפונה ונגבה וקדמה וימה'.

לכאורה, המילים 'מן המקום אשר אתה שם' מיותרות. וכי מאיזה מקום יראה אברהם, אם לא מן המקום שבו הוא עומד?

אומר האור החיים הקדוש, נס עצום נעשה לו. אברהם ראה צפונה ונגבה, קדמה וימה, את כל ארץ ישראל - ממקום אחד.

הוא לא היה צריך להסתובב מצד לצד, ולא לעלות ממקום למקום כדי לראות כל חלק. הקב"ה נתן בו כוח לראות את כולה, כאילו כל קצות הארץ התקרבו ובאו לפניו.

ולכן נאמר מיד: 'כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה'. הראייה הזו לא היתה רק כדי להראות לו מה יקבל. בכך עשה אברהם חזקה בארץ: הארץ כולה באה לפני בעלילה.

לא אברהם הקיף את הארץ; הארץ כולה כביכול התקרבה אל אברהם!

הצדיק נותן גם בלי שחייב

'ויצא מלך סדום לקראתו... ומלכי צדק מלך שלם הוציא להם ויין'.

שואל האור החיים הקדוש, מדוע התורה מפסיקה באמצע עניינו של מלך סדום, ומספרת תחילה על מלכי צדק?

התורה מבקשת להראות לנו את ההבדל שבין הצדיק לרשע.

מלך סדום היה חייב לאברהם הכרת הטוב עצומה. אברהם מסר את נפשו, הציל אותו, את עמו ואת כל רבושו. והנה הוא יוצא לקראת אברהם - בידים ריקות.

לעומתו מלכי צדק אינו חייב לאברהם דבר. ואף על פי כן הוא חושב: אברהם ואנשיו חוזרים מן המלחמה,

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

הולך מפני שנצטווה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֲבִרָם לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךָ (בראשית יב א)
כאשר ציווה הקדוש ברוך הוא על אברהם אבינו לעזוב את ארצו ומולדתו ובית אביו ולצאת לדרך, הוא הרגיע אותו תיכף ומיד והבטיח לו: 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה'. וכמו שפירש רש"י הקדוש שהדרך ממעטת שלושה דברים, ועל כך הבטיח לו שלוש ברכות אלו.

שאלה מתבקשת היא, **מדוע נחשבת ההליכה לניסיון כה גדול?** הרי אברהם שהיה עקק ללא ילדים, נצטווה לעזוב מקום של עבודה זרה וללכת לעתיד מובטח מפי הבורא עצמו בזרע של קיימא, בגדולה ובכבוד.

הדברים נתבארו בידי רבינו האור החיים הקדוש שדייק בפסוק הבא 'וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. התורה אינה מספרת רק שאברהם ציית, אלא מגלה מה הניע אותו. **הוא לא הלך מפני שחישב את הרווח הצפוי, אלא מפני שכך נצטווה.**

גם אילו לא הובטחו לו בנים, עושר וגדולה, היה אברהם הולך באותה זריזות, מפני שכך ציווהו הבורא. ולכן נאמר 'כאשר דבר' ולא 'כאשר אמר', משום שקיבל אברהם אבינו את הדברים כגזירת מלך המחייבת אותו, ולא כהצעה נאה שכדאי לו לקבלה.

והדברים מעמידים את הניסיון במקום אחר לגמרי: לא רק היכולת לעזוב בית ומולדת, אלא היכולת לברר בתוך הלב **לשם מה הולכים.**

הוסיף האור החיים הקדוש שתי נקודות המשלימות זו את זו:

ראשית, אברהם לא התעכב אפילו שעה אחת ותיכף ומיד יצא לדרך. שנית, הוא יצא קודם שנמסר לו שם המקום, שהרי נאמר רק 'אל הארץ אשר אראך'.

אדם היוצא לדרך, הרי הוא מתכנן את צעדיו ומתכנן את המסלול בו ייסע והיכן יעבור, אך כאן נדרש אברהם לסמוך על המדריך העליון ולצטוו בעיניים עצומות.

זריזותו לא נבעה מפזיזות, אלא מאמונה מוחלטת בבורא יתברך המוביל בדרך יד ביד.

מכך נלמד, כי יכול אדם לנהוג כראוי ולצטוו בדרך הנכונה, ובכל זאת לעשות זאת אך ורק לטובת עצמו מתוך חשיבה על עצמו ותו לא.

יכול אדם לגלות למקום תורה לפעול במסירות נפש למען הכלל, ולגמול חסד עם אחרים בצורה יוצאת דופן, אך כל מחשבתו על הכבוד או על השכר שיקבל.

אלו הם מעשים טובים וראויים, אך אינם בגדר **'כאשר דבר אליו ה' בשלמות'.**

שתי פעמים "לך לך"

אמרו **חכמינו ז"ל** (ב"ר לט ט) כי שתי פעמים נאמר לאברהם 'לך לך', האחת בראשית דרכו, כאשר נצטווה לצאת מחרן, והאחרת בניסיון האחרון, כאשר נצטווה 'לך לך אל ארץ המוריה' לעקוד את יצחק.

איזו משתי ההליכות חביבה יותר לפנינו? תשובתם של חכמינו היא כי השנייה חביבה מן הראשונה, לפי שבהליכה הראשונה נדרש אברהם להיפרד מארצו ומולדתו ומבית אביו, אך עדיין הובטח לו עתיד גדול, אך בניסיון העקדה, נדרש ממנו דבר עמוק יותר: לא רק לעזוב את אשר

סביבו, אלא למסור את העתיד כולו ולבטל את רצונו מול רצון הבורא.

לכך ההליכה השנייה חביבה יותר, לפי שבראשונה יצא ממקומו ואילו בשנייה יצא מן הבעלות על עצמו.

אין פירוש הדבר שהאדם המבטל רצונו לרצון הבורא נעשה חסר רצון וחסר אישיות. אדרבה, אברהם פעל בעולם בעוצמה שאין לה שיעור.

ביטול לרצון ה' אינו חולשה, אלא חירות. מי שאינו משועבד לכבודו ולהרגליו, יכול לעשות את המעשה הנכון גם כשהוא אינו מתאים לשיקולים חיצוניים או קטנוניים.

הוא יכול לקבל שליחות שאינה לפי כישוריו המדומים, והוא יכול להיפרד מהצלחה שאהב כאשר נקרא למקום אחר.

לפני שהתפרסם שמו של הרב הקדוש **רבי משה מפשעווארסק זי"ע**, היה עני מרוד, נע ונד מעיר לעיר ומאכסניה לאכסניה, ומבקש לו פת לחם ומקום להניח בו את ראשו.

באחת מנסיעותיו נקלע לפונדק של יהודי מכניס אורחים, שהעניק לו מאכל ומשקה ביד רחבה. אלא שרבי משה הבחין כי עגנת דאגה רובצת על פניו של בעל הבית.

פנה רבי משה לבעל האכסניה, ואמר לו: 'הן אמר שלמה המלך **'דאגה בלב איש ישחנה'**, ופירשו בגמרא יסחנה מדעתו או ישיחנה לאחרים. מאחר שניכר שאינך מצליח להסירה מלבך, ספר לי מה מציק לך, אולי תמצא עצה'.

פתח בעל האכסניה את סגור לבו וסיפר כי את עיקר פרנסתו הוא מפיק ממשרתת י"ש הסמוכה לביתו, ובה עובדים פועלים מיומנים, ובראשם מנהל מומחה הבקי ברזי הכנת המשקה.

והנה, לפני ימים אחדים עזב המנהל את תפקידו, בתחילה היה המחסן מלא חביות, ובעל הבית סבר שעד שיתרוקנו כבר ימצא מחליף, אך אדם מתאים לא נמצא, החביות האחרונה עמדה להסתיים, וכל מקור פרנסתו היה נתון בסכנה.

בתוך כדי הדברים הביט בעל האכסניה ברבי משה והציע הצעה מפתיעה: אולי יקבל הוא את ניהול המפעל, הוא יזכה למשכורת, למקום מגורים ולמזון, והעסק ייזל מסגירה.

רבי משה מעולם לא עסק במלאכה זו, אפילו משקה פשוט הוא לא ידע כיצד להכין.

אף על פי כן לא דחה את הדברים. הוא הבין כי משמים גלגלו לידיו את הדבר, והסכים לקבל את התפקיד.

בעל הבית הציג אותו בפני הפועלים, והודיע להם כי מעתה ואילך הוא הממונה עליהם.

כשנעמדו הפועלים סביבו והמתינו להוראות, לא העמיד רבי משה פנים כאילו הוא יודע את המלאכה, אלא אמר להם בשלווה: 'כל אחד ימשיך לעשות בדיוק את המלאכה שעשה תחת המנהל הקודם, אני אפקח על העבודה ואם יהיה צורך בשינוי אודיע לכם'.

הפועלים שבו למקומותיהם, ורבי משה נכנס לחדר הקטן שהוקצה לו, הוציא את ספריו וישב ללמוד.

מדי פעם יצא לסובב בין העובדים, וכשראה שהם עושים את מלאכתם כראוי, ושב לתורתו.

לעת ערב יצא מהמבשלה חביות ראשונות. בעל הבית טעם מן המשקה ונדהם: טעמו היה משובח

יותר משהיה בימי המנהל המנוסה. בתוך זמן קצר יצא שמו של המשקה בכל האזור, ההזמנות התרבו, והאכסנאי התעשר. הוא היה בטוח כי למנהל החדש יש סוד מקצועי שאינו מגלה לאיש. אבל רבי משה ידע שאין לו שום סוד, הוא רק מילא את התפקיד שהועמד לפניו, והברכה באה מאת ה'.

מנהג קבוע היה לרבי משה לסעוד בכל מוצאי שבת **סעודת מלוה מלכה** עם בעל האכסניה.

באחד השבועות הגיעו סוחרים רבים, ובעל הבית היה שקוע בחשבונותיו. רבי משה המתין זמן מה, וכשראה שהשעה מתאחרת חזר לחדרו.

לאחר כמה שעות נזכר בעל הבית בסעודה ויצא להזמין. בהתקרב לחדר, ראה לפתע אור גדול בוקע מן החדר.

הוא הציץ בחלון וראה את רבי משה יושב ליד שולחן ערוך עם זקן נשוא פנים, שמראהו כמלאך ה'.

נרתע בעל הבית לאחריו והלך לו.

בבוקר אמר בעל האכסניה לרבי משה כי שוב אינו יכול להתייחס אליו כאל אדם פשוט. הוא סיפר מה ראה ושאל מי היה האורח. השיב לו רבי משה כי היה זה אליהו הנביא זכור לטוב, שבא לסעוד עמו ובישר לו כי **תם זמנו במקום הזה**: עליו לקום וללכת לפשעווארסק, לשמש שם מגיד משרים ולחזק את לב ישראל.

תמה רבי משה באזני אליהו: "מדוע שיקבלו אדם אלמוני למגיד משרים?"

אמר לו אליהו כי כאשר יגיע לעיר, הילדים יכריזו כי בא המגיד החדש, ודבריהם ייכנסו בלב אבותיהם.

אכן כך היה, ומאז גדול וקדוש שמו של רבי משה מפשעווארסק בישראל.

בעיון בסיפור מופלא זה, יש להבחין בנקודה נפלאה הנסתר מעיני הקורא במבט ראשון:

שתי שליחויות הוטלו על רבי משה מפשעווארסק מן השמים, השליחות הראשונה, הייתה כאשר היה עני נודד בלא מאום, והוצעה לו קורת גג ומזון.

כאשר הצליח והחל להתבסס בתפקידו הוטלה עליו שליחות חדשה. כעת היה עליו לעזוב את הכל ולצאת לדרך.

כעת מדובר בניסיון קשה יותר. אין זו חכמה להיענות לשליחות כאשר אין לאדם 'מה להפסיד' כביכול.

אילו היה רבי משה רואה את ההצלחה כקניינו הפרטי, היה נאחז בתפקיד ואומר לעצמו: כאן אני מועיל וכאן ניכרת ברכתי, אך רבי משה ראה את עצמו כשליח בלבד, ותיכף ברגע שנסתיימה השליחות פנה לשליחות החדשה.

כזו היתה שליחותו של אברהם אבינו, בביטול רצונו מפני רצון הבורא.

לראות את הארץ כולה

וְהָאָמֵר אֶל אֲבִרָם אַחֲרֵי הַפֶּדֶר לוֹט מֵעֵמֹם שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה שָׁם צִפְנָה וְנִגְבְּהָ וְקָדְמָה וְיָמָּה. (ג' יד)

רבינו האור החיים הקדוש זי"ע א"מדייק במילים שנהרות במבט ראשון מיותרות 'מן המקום אשר אתה שם'. הרי מובן שאברהם רואה מן המקום

המשך מעמוד א'

צריכים הם לאכול ולשתות. מיד 'הוציא לחם ויין' והקביל את פניו בנדיבות.

זהו שבחם של הצדיקים: הם אינם ממתנים עד שתהיה עליהם חובה. לבם נדיב, והם מחפשים במה יוכלו להטיב.

הרשע שואל: מה אני חייב? הצדיק שואל: מה עוד אני יכול לתת!

על כבוד שמים לא מוותרים

'אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר אני העשרתי את אברם.'

לכאורה, מה היה החשש? הרי אברהם ניצח במלחמה, והרכוש שכבש שייך לו מן הדין. מלך סדום לא נתן לו מאומה.

אומר האור החיים הקדוש, אכן, אברהם ידע שהרכוש שלו. לכן הקדים ותן 'מעשר מכל'; אין אדם מפרש מעשר מדבר שאינו שלו.

אבל מלך סדום חשב אחרת. הוא דימה בנפשו שהרכוש עדיין שלו. ורק הוא מסכים לתת אותו לאברהם. ואם יישאר משהו בידי אברהם, יוכל המלך לומר ברבים: 'אני העשרתי את אברם'.

אברהם אינו מוכן שיישמע משפט כזה, אפילו שהוא שקר. בני אדם עלולים לחשוב שעושרו בא לו ממלך סדום ולא מברכת ה', ויהיה בכך מיעוט בכבוד שמים.

לכן הוא מוותר על כל חלקו. רק את המעשר, שהוא חלקו של נבון, כבר הפריש: על שלו הוא רשאי לוותר, אך לא על מה שהוא חייב להשם.

על ממון שלו אברהם מוותר: על כבוד שמים - לעולם לא!

טובה שאינה מנכה מן השכר

'ואתה תבוא אל אבותיך בשלום. תקבר בשיבה טובה.'

שואל האור החיים הקדוש, מדוע כפל הכתוב: 'בשלום' ו'בשיבה טובה'? ועוד, למה נאמרה הבטחה זו דווקא מיד לאחר שהבטיח הקב"ה כי בני ישראל יצאו ממצרים ברכוש גדול?

אברהם אבינו חשש תמיד שמא הניסים והחסדים שהקב"ה עושה עמו ינבו מן השכר השמור לו לעולם הבא. לאחר שהובטח לו כי יעשו לבניו ניסים גדולים ויצאו ברכוש רב, היה יכול לחשוש: אולי הטובה הזו תבוא על חשבון שכרי.

לכן אמר לו הקב"ה: 'ואתה תבוא אל אבותיך בשלום'. תבוא לעולם הבא בשלמות, בלי שיחסר מאומה משכרך. כל הטובה לבניך היא מתנת אלוהים, ולא ניכור מן השכר.

ואחר כך הוסיף: 'תקבר בשיבה טובה' - גם בעולם הזה תהיה אחריתך טובה: לא תראה את שעבוד בניך, וישמעאל יעשה תשובה בימך.

'בשלום' - שלם בשכרו לעולם הבא: 'בשיבה טובה' - טוב בעולם הזה.

לגלות לי במה אתה מהרהר? עניתי לו: 'כבר זמן רב שחושב אני על כך שנמצא אני במחנה ללא כל אפשרות לקיים את מצוות אלקי, וכמה קשה עלי הדבר.'

היום בבוקר, כאשר אמרתי את התפילה אותה אנו אומרים בעת הקימה - 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמותי', הרהרתי לעצמי: על מה מודה אני לבוורא?

על כך שהחזיר את נשמותי כדי שאוכל להמשיך לחטוב עצים?!

הלא אין לי כל אפשרות לקיים את מצוותי כאן במחנה, ואיזו תועלת יש לו מהחזרת נשמותי? 'שאלה טובה', הפטיר הגוי בעודו מנסה להבין את המחשבות המשוונות המטרידות את מוחו של הרב היהודי הנתון במאסר ובעבודות פרך בשלג הסיבירי, רחוק מאחיו היהודים ומבני משפחתו.

ואז - המשיך רבי יחזקאל - האירה בי ההבנה. התשובה טמונה במילות אותה התפילה - 'בחמלה רבה אמונתך'.

על כך מודה אני לבוורא, על שזכיתי להאמין בו... מצווה זו יכול אני לקיים גם כאן! בכל מקום בו אני נמצא יכול אני להאמין בבוורא בלב שלם, ולשם כך בלבד כדאי לחיות ולהודות לבוורא על שהחזיר את נשמותי...'

לשמע הדברים נענה הריי"צ בהתפעלות: היתבשביל 'דערהער' (הבנה) כזה לבד, הייתה שווה כל תקופת המאסר!'

אין פירוש הדברים שהצער והייסורים חדלים להיות קשים. רבי יחזקאל לא הכחיש את המחנה ולא הפך את עבודת הכפייה לדבר נעים, אלא שבתוך תמונת חיים שנראתה בתחילה כולה כחטיבת עצים, הוא גילה חלק נוסף שהיה אמיתי לא פחות: גם כאן יש לו קשר עם הקדוש ברוך הוא.

כאשר ראה רק את הקטע שבו הוא נמצא, היה מקום לשאלה 'על מה אני מודה'; **כאשר המבט התרחב, התברר שגם ביום הזה יש שליחות ועבודת ה'.**

כך גם אנתנו עלולים לעיתים לשפוט מציאות שלמה מתוך צד אחד בלבד. ילד נכשל במבחן ומרגיש שכל התקופה שלו כישלון, אדם עבר יום קשה ומסיק שכל השבוע אבוד. אפילו בעבודת ה' אדם יכול להביט רק במה שלא הצליח לעשות ולשכוח את התפילה שכן התפלל, את המאמץ שכן השקיע ואת המצווה שכן קיים.

הראייה השלמה אינה באה לטשטש את החלק הכואב. להפך, היא נותנת לכל חלק את מקומו המדויק. טעות נשארת טעות, קושי נשאר קושי, וחסרון דורש תיקון. אבל הם אינם מקבלים רשות להכריז שהם המציאות כולה.

ולפי ביאורו של רבינו האור החיים הקדוש, עשה הבוורא יתברך לאברהם נס כדי שלא יצטרך לעבור מצד לצד ולבנות את תמונת הארץ מחלקים נפרדים. **הוא ראה אותה בבת אחת, כשלמות אחת.** זו הייתה הדרך הראויה להראות לו את המתנה.

ומכאן הוראה גם לנו. לפעמים צריך לקיים בעצמנו 'שא נא עיניך': להגביה מעט את המבט מן הפרט שתפס כרגע את כל תשומת הלב, ולראות מה עוד נמצא בתמונה.

מי שמצליח לראות את החלק בתוך השלם אינו נעשה אדיש לפרטים, הוא דווקא יודע לשפוט אותם נכון יותר. הוא יכול לתקן מה שצריך תיקון, להודות על מה שיש, ולא לתת לרגע אחד להסתיר ממנו חיים שלמים.

יהי רצון שנוכח ללמוד מאברהם אבינו לראות את אשר לפנינו בעין ישרה ורחבה, ומתורת רבינו האור החיים הקדוש לזכור שהשלמות גדולה מסך חלקיה: **לראות כל פרט באמת, אך לא לאבד בגללו את התמונה כולה.**

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שבו הוא עומד. לשם מה מדגישה התורה פרט זה? כתשובה על כך כתב חידוש נפלא: אברהם אבינו עמד על מקומו באותה תנוחה, ומשם ראה לכל ארבעת הצדדים, מזרח ומערב צפון ודרום, מבלי שהיה צריך לסבב את גופו או את פניו לארבעת הכיוונים.

איזה צורך היה שיעשה לו לאברהם אבינו נס גדול ועצום שכזה, שהגם שגופו ופניו היו מפנים לצד אחד הוא יראה גם את הצדדים האחרים מבלי לפנות אנה ואנה, והרי קיימא לן שאין הקדוש ברוך הוא עושה ניסים לחינם.

היה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, מפרש בדברי האור החיים הקדוש, שיש לדעת כי אינו דומה דבר שלם לדבר שמפורד לכמה חלקים, ולכן הייתה מעלה מיוחדת לאברהם אבינו לראות את ארץ ישראל כמקשה אחת, מאשר לראותה בחלק אחר חלק, צד אחר צד.

וזו הסיבה שעשה הקדוש ברוך הוא נס שלא יצטרך לסובב את גופו, כי המכוון היה להראות לו את ארץ ישראל בתוך ראייה אחת הכוללת את כל הארץ.

נקודה זו חשובה להבנה גם בחיי היום יום. אפשר להסתכל על ספר דף אחר דף, ובכל דף לראות מילים נכונות וחשובות; ורק לאחר שמבינים את הספר כולו יודעים מה כל דף עושה בתוך המהלך השלם.

אפשר לראות חדרים נפרדים בבית, ורק כאשר מכירים את הבית כולו מבינים כיצד כל חדר משלים את האחר. **חלק יכול להיות אמיתי לגמרי, ובכל זאת אם הוא עומד לבדו הוא עדיין אינו מספר את כל הסיפור.**

זהו העומק שמאיר בדברי רבינו. התורה אינה אומרת רק שאברהם ראה הרבה. היא מלמדת שהקדוש ברוך הוא נתן לו **ראייה של שלמות**. הארץ שהובטחה לו איננה צפון לחוד, דרום לחוד, מזרח לחוד ומערב לחוד. כל החלקים מצטרפים למציאות אחת. כדי למסור לאברהם את התמונה הזאת, היה צורך שיראה אותה בלי לפרק אותה במבטו.

שנים קשות ומרות עברו על הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל בגלות סיביר - אליה הוגלה על ידי השלטונות הקומוניסטים ב'עונן' הפצת תורה ויהדות ברוסיה הסובייטית.

מגדולי הרבנים ברוסיה היה רבי יחזקאל שכיחן פאר כרבה של סלוצק המעטירה, ומהרבנים האחרונים שנותרו בה לחזק את רוחם של היהודים הנדכאים ולא נמלטו על נפשם עם פרוץ המהפכה הבולשביקית.

ידוע ידעו אנשי 'המחלקה היהודית' - היבסקציה, את מעמדו של רבי יחזקאל ביהדות ברית המועצות, ושומרו את צעדי, עד שהצליחו להאשימו בהתנגדות לשלטון ולגור עליו גזר דין מוות שהומר בעבודות פרך.

למעלה משנה היה רבי יחזקאל כלוא במחנה עבודה בסיביר ונאלץ לעבוד עבודת פרך עד ששוחרר בחסדי שמים.

לימים ביקר אצל ידידו ועמיתו לעמידה על משמר היהדות בכפור הקומוניסטי - הרב הקדוש רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א. במהלך הביקור ביקש הרבי הריי"צ לשמוע מקורותיו של רבי יחזקאל בעת מאסרו, ורבי יחזקאל סיפר:

היתהבעת שהייתי במחנה בסיביר הוטלה עלי עבודת פרך של חטיבת עצים כל היום כולו, מבוקר עד ערב. הממונה עלי היה אסיר פוליטי בעצמו, ומשום כך הייתה בו מידה של אנושיות, ולא התעמר בי כרבים מהממונים האחרים אלא נהג עמי בחסד.

יום אחד התיישבתי באמצע העבודה על אחד הגזעים והרהרתי על רוע מצבי, שאני נמצא כאן במחנה ללא תפליין וללא ציצית, אין ביכולתי לשמור שבת כראוי ואף להתפלל אין מניחים לי.

ראני הממונה ושאל בסקרנות: 'כבוד הרב, התואיל

מתיבתא אור החיים

ענינך, הלא הראיה היתה בדרך נס, וגם מדוע הוצרך לבקש זאת ממנו בלשון 'נא'.

ובטעם שהוצרך ה' להראות לאברהם את הארץ על ידי נס, ולא הוליתו בכל הארץ על מנת שיראה את כולה, מצינו כמה ביאורים:

א. הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ביאר (שיחות מוסר תשל"א מאמר ל), שאינו דומה דבר שלם לשני חצאי דברים, ויש מעלה גדולה בעשיית דבר שלם בבת אחת דוקא, וכדאי היה לעשות נס עצום זה כדי להראות לו את כל הארץ בבת אחת.

ב. עוד ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (פרקי הגות ומוסר נחמה עמ' קמד), שמצינו בתורה הרבה ניסים שנעשו אף שלא היו מוכרחים כל כך, ובכך מראה ה' את אהבתו לצדיקים, שעושה להם גם ניסים שאינם מוכרחים, כדי למנוע מהם טרחא מועט.

ג. בדברי שמואל (ראטה, ד"ה שא נא) ביאר, שה' נתן בזה סימן לבניו של אברהם, שיהיה להם נוח לכבוש את הארץ בכל מקום שיפנו, בלי להתאמץ ולבקש תחבולות. וכעין מה שאמר (חולין צא). שקיפל ה' את כל הארץ תחת יעקב אבינו, לסימן שתהיה נוחה ליכבש לבניו.

ד. הגר"ח יצחק מתתיהו לוריא (בסו"ס שערי לימוד ח"ב קונט' טעמי תורה אות ו) כתב ליישב, שבשעה שדיבר ה' עם אברהם נפלה עליו יראה גדולה עד שלא יכול היה להזיז שום אבר, ולכן הוצרך ה' לעשות עמו נס שיוכל לראות את כל הארץ בלי שיצטרך להסתובב. עוד יש בזה הרחבת הענינים בספר בע"ה.

אמרו (ספרי פנחס פקל"ו), 'רבי עקיבא אומר הראה לו הקב"ה למשה את כל חדרי ארץ ישראל כשולחן ערוך' וכו', ולגבי אברהם אמרו (מכילתא בשלח מס' דעמלק פ"ב), 'חביבה היא ראייתו של אברהם אבינו יותר מראייתו של משה', אם כן כשם שהראה למשה את כל הארץ כשולחן ערוך, ודאי גם לאברהם הראה כן. וביאר על פי זה מה שאמר (במדרש ילקוט שמעוני תהלים רמז תרצו, וכע"ז בב"ר נט ה) על הפסוק (תהלים כד ג) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו' זה אברהם, והיינו מפני שאין עוד מי שראה את כל חלקי ארץ ישראל כמו אברהם, שהראה לו ה' את כל חלקיה בבת אחת.

אמנם באילת השחר (ד"ה שא נא) הקשה לפירוש רבינו, מדוע הוצרך ה' לומר לאברהם 'שא נא

וה' אמר אל אברהם אחרי הפך לוט מעמו שא נא ענינך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה (בראשית יג יד):

וכתב רבינו 'וראה מן המקום', טעם שהוצרך לומר 'מן המקום אשר אתה שם', כאן עשה לו נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח ממקום אחד מבלי שיוצרך לסובב.

ולהלן (פסוק טו) ביאר רבינו כיצד ארע הנס. וכן כתב רבינו לעיל (יב א) בביאור הפסוק 'לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך', 'עוד רמזו שיראנה לו כולה, דכתיב 'שא נא ענינך וראה צפונה ונגבה' וגו', ונתן לו כח הראיה לראות כולה'.

וכעין זה ביאר רבינו בפרשת פנחס (במדבר כו יג) את הבטחת ה' למשה רבינו 'וראית אתה', שהכוונה לה' שאמר חז"ל (ספרי פנחס פקל"ו) שהראה ה' את כל הארץ בדרך נס, אף שאין כח בעין טבעית לראות כן. וכן ביאר בפרשת ואתחנן (דברים ג כז) מה שאמר ה' למשה 'וראה בעיניך', שעשה עמו ה' נס, וראה בעיניו בלבד בלא הליכה, והוא דבר שאין עין טבעית יכולה לראות. ובפרשת וזאת הברכה על הפסוק (שם לד א) 'וראיהו ה' את כל הארץ' כתב רבינו, 'פירוש הפעיל ה' בו ראות מה שאין גבול בעין לראות, באחד מב' דרכים, או אייר עיניו מאוד דווקא לצדיק שהוא אור ששת ימי בראשית הגנוז לצדיק, שאמר רז"ל (חגיגה יב), שבו ביט האדם מסוף העולם, או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לו לפניו'.

בדברי יואל (מועדים, ד"ה אות יג) כתב, שכן מבואר לכאורה מדברי חז"ל, שהנה אצל משה כבר

"אור של ישועה:

כשתורת האור החיים הקדוש פתחה שערי שמים"

בעולמנו, לעיתים מתגלים סיפורים מופלאים המעידים כאלף עדים על כוחה העצום של תורת רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, אשר אורו הבהיר מאיר נתיבות ופותח שערי ישועה. הנה לפניכם מעשה נפלא שהתרחש בימינו אנו, המלמד על כוחה המופלא של הכרת הטוב, המשתלבת עם סגולת לימוד תורתו הקדושה.

בשכונה שקטה בריכוז חרדי, חי יהודי יקר, איש חסד במלוא מובן המילה. ליבו הרחב היה פתוח תמיד לכל דבר שבקדושה, ובפרט לבניית בית המקדש מעט - בית הכנסת השכונת. בממונו ובמרוצו, סייע להקים את בית ה' לתפארת, מקום תורה ותפילה לרבים.

אותו יהודי נשא בליבו דאגה כבדה - בתו, שהתקרבה לגיל שלושים, טרם מצאה את זיווגה. גבאי בית הכנסת, שהכירו בטובו הרב, החליטו להשיב לו כגמולו בדרך מיוחדת במינה. הם ידעו את אשר ידוע בשער בת רבים - כוחו העצום של לימוד בספר האור החיים הקדוש, אשר אורו מבקיע רקיעים ופותח שערי ישועה.

בליל ט"ו בשבט, כאשר האילנות נידונים והשפע יורד לעולם, כינסו הגבאים שישים אברכים - כנגד שישים רבוא נשמות ישראל - בבית הכנסת שנבנה בזכותו. בדממה מיוחדת, לאור הנרות, שקעו האברכים בתורתו המאירה של רבינו הקדוש, כשליבם מכון לישועתה של הבת. הלימוד נעשה בצנעה, מבלי שאבי הבת ידע כלל מהמתרחש.

והנה, כוחה המופלא של תורת האור החיים הקדוש לא איחר להתגלות. כמו אור בוקע מבעד לעננים, תוך שבועיים בלבד - פרק זמן מפליא בקצרות - מצאה הבת את זיווגה המיועד. כאילו נפתחו שערי שמים, וברכת רבינו הקדוש האירה את דרכה. תוך חודשיים זכתה להקים בית נאמן בישראל, להפליא כל רואיה. סיפור מופלא זה מלמדנו שני יסודות חשובים: האחד - כוחה העצום של הכרת הטוב, והשני - סגולתה המופלאה של תורת רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, אשר כל העוסק בה זוכה לראות ישועות למעלה מדרך הטבע. כפי שאורו מאיר עד היום בספריו הקדושים, כך ממשיך הוא להאיר דרכם של ישראל ולפתוח עבורם שערי ישועה ורחמים.

ספרי "אור החיים" בהוצאת המכון

פני אור החיים פנינים נבחרות מתורת האור החיים, ערוכות לפי שאלות ופניות.	חיים כולכם חיים דרכי חיים ותהוות ממשותפת האור החיים, מסודרות לפי ימות השנה והמזמרים.	מוסרי אור החיים לקט מדברי האור החיים הקדוש על דרך המוסר עם ביאור דבריו.	פרי תואר המבואר חבורת הרבנים של האור החיים על דרך דעה עם ביאורים, ציונים ומדור מסכם של פסקי הלכות.	סט חוברות אור החיים משולב ביאור משולב בשפת חברה, בתוספת מדור 'דעות חלופיות' לחלק 48 חוברות נוחות לנשיא וללימוד.	סט חומשי אור החיים המבואר דברי האור החיים מנוחים ומבוארים בהרחבה במדור 'מאורי אור' ומאורי החיים, להבנת עומק דבריו וטובתו.
ספרי ויהלום אור החיים מחן שיעורי ושיחות הנאמר רבי מנחם מענדל פומרנץ על פרשיות השבוע והמועדים, בשילוב משלים סיפורי צדיקים העושים ופנים.	אוצרות אור החיים מתיבתא אוצר ביאורים ודיושים על ספר אור החיים הקדוש.	חפץ ה' המבואר חבורת של האור החיים על מסכת שבת, מנהג על פי דפוס ראשון ומלווה בביאור, ציונים ומראי מקומות.	שולחן שבת עם אור החיים מאמרים לפרשיות ולמועדים על פי תורת האור החיים, מעובדים בשפה פשוטה ובניקוד מלא.	אור החיים לוח יומי ספר האור החיים בחלוקה יומית לכל ימות השנה.	אור החיים עם ביאור משולב ביאור קצר ובהיר המשולב בצד דברי האור החיים, לצד ליקוטים משלימים מראי מקומות.
הגדה של פסח אור החיים ליקוט מסכת האור החיים על הגדה עם ביאורים הערות וציונים, בתוספת דאשון לציון המבואר על שיר השירים.	באור החיים פרקי חיי ותולדות האור החיים הקדוש, מלווים בתמונות ומסמכים נדירים מתקופתו.	פרק שירה אור החיים פרק שירה עם ביאור המלווה מתורת האור החיים, בתוספת נוסח בעל השל"ה.	ראשון לציון המבואר ספר 'ראשון לציון' לרבינו חיים בן עמר, בתוספת ביאורים.	מגילת אסתר - אור החיים מגילת אסתר עם דאשון לציון המבואר וליקוטים מספרי האור החיים על סדר המגילה.	מפתח של חיים עשרות אלפי פנינים מספר אור החיים מסודרות לפי ענינים, אישים ומאורעות, בתוספת תולדות רבני.

מחוברים לחיים

לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077

ניתן להשיג בנדרים פלוס

זכיתם לישועה בזכות הלימוד בספר 'אור החיים' הקדוש? נשמח שתשתפו אותנו! שלחו את סיפורכם אלינו למייל: m028039999@gmail.com או לפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל